

De Republiek in een tijd van vorsten

bron 1

Onder het Habsburgs bewind betaalden de Staten van de gewesten in de Nederlanden jaarlijks een bede, een door de vorst gevraagd bedrag aan belasting. Door middel van een quotensysteem werd de bede verdeeld over de afzonderlijke gewesten:

Het quotensysteem in 1515

gewest	verdeling van de bede	% van de totale bede
Brabant	1/4 van de totale bede	25%
Vlaanderen	1/6 meer dan Brabant	29,17%
Holland	1/2 van Brabant	12,5%
Zeeland	1/4 van Holland	3,13%
Utrecht	1/10 van Holland	1,25%
Friesland	1/5 van Holland	2,5%
Groningen	1/2 van Friesland	1,25%
andere gewesten		25,2%

bron 2

In 1569 wil Alva de Tiende en Twintigste penning invoeren. Aanvankelijk krijgen de gewesten de mogelijkheid om deze belastingen af te kopen door een vast bedrag te betalen. In 1571 wordt besloten de penningen toch in te voeren. In het voorwoord bij het plakkaat waarin dit wordt vastgelegd, wordt het beleid toegelicht:

Voor de tijd van twee jaar hebben de Staten van de Nederlandse provincies ons zekere bedragen betaald, ter afkoop van de Tiende en Twintigste penning. Daarbij zijn grote moeilijkheden gerezen (...). Zij worden door de Staten van het ene gewest ten opzichte van de Staten van een naburig gewest als een bron van onrust en onenigheid aangemerkt. Wij hebben geen beter middel kunnen vinden, noch een dat meer gelijkheid brengt (...) dan de Tiende en de Twintigste penning op de verkopen van roerende en onroerende goederen en een heffing op export van in Nederland geproduceerde goederen. (...) Naar aanleiding van de bezwaarschriften van de Staten en beloften namens ons gedaan toen zij in deze belasting hebben toegestemd, hebben wij de heffing ervan zodanig aangepast dat men niet met reden kan zeggen, dat ambacht en nijverheid en handel daardoor zouden worden verhinderd of geschaad¹⁾. Zonder acht te slaan op de lagere opbrengsten die wij daarvoor zullen moeten gedogen, hebben wij daarmee willen voldoen aan hetgeen de Staten op grond van hun bezwaarschriften en op grond daarvan gedane beloften hadden mogen verwachten.

noot 1 Deze aanpassing zorgde er onder meer voor dat alleen eindproducten werden belast en niet, zoals eerder was voorgenomen, ook goederen in de tussenhandel of grond- en hulpstoffen.

bron 3

Enkele fragmenten uit het Plakkaat van Verlatinghe van de Staten-Generaal uit 1581:

De Staten-Generaal van de Verenigde Nederlanden groeten allen die dit zullen zien of horen voorlezen en laten weten: ...

De koning van Spanje heeft na het overlijden van keizer Karel V de Nederlanden geërfd. Hij heeft zich niets aangetrokken van de diensten die hem door ons zijn bewezen (...) en ons land beroofd van de onafhankelijkheid en overgeleverd aan de slavernij, onder gezag van de Spanjaarden. De koning heeft eerst, zogenaamd om de Hervorming terug te dringen, in de belangrijkste steden nieuwe bisschoppen willen aanstellen. De Spaanse inquisitie is hier, zoals iedereen weet, een verschrikking geweest (...) Ons land heeft al meer dan twintig jaar in chaos verkeerd en is door zijn koning in de steek gelaten. We zijn niet behandeld als onderdanen, maar als vijanden (...) Het is algemeen bekend dat een vorst van een land door God tot hoofd van zijn onderdanen is aangesteld om hen te beschermen en behoeden voor alle onrecht, schade en geweld, zoals een herder zijn schapen moet beschermen. (...) Wanneer hij dat niet doet, maar in plaats daarvan probeert zijn onderdanen te onderdrukken, overmatig te belasten, te beroven van hun vrijheid, privileges en oude gewoonterechten, en hen als slaven te bevelen en te gebruiken, moet hij dus niet als een vorst, maar als een tiran worden beschouwd. Dan staat het zeker de onderdanen vrij hem niet meer als vorst te erkennen, maar hem te verlaten en in zijn plaats een ander tot soeverein te kiezen.

bron 4

In 1618 verschijnt deze anonieme prent ter illustratie van een gedicht van Joost van den Vondel over de Synode van Dordrecht:

Toelichting

Op de voorgrond staat links van de weegschaal Maurits, rechts staan Statenleden en Johan van Oldenbarnevelt.

In het midden staan Gomarus en Arminius.

Op de linker schaal liggen boeken van de theologen Calvijn en Beza en het zwaard van Maurits.

Op de rechter schaal liggen de mantel van Van Oldenbarnevelt, de kussens van de leden van de Staten van Holland en privileges van de steden en gewesten.

Op de achtergrond wordt het afdanken van waardgelders in Utrecht door Maurits afgebeeld.

bron 5

Op een bijeenkomst in Brussel in 1668 ontmoet de markies van Castel Rodrigo, landvoogd van de Spaanse Nederlanden van 1664 tot 1668, enkele gezanten van de Republiek. Hij vertrouwt hun toe:

(...) dat verscheidene brieven hem hadden bevestigd, met name die van de hertog van Lotharingen, dat Frankrijk iets aanzienlijks van plan was tegen de Republiek, deels om de doelstellingen uit te voeren die hij ten aanzien van alle Nederlandse gebieden had, deels om wraak te nemen op de Republiek die de voortgang van zijn strijd door het Drievoudig Verbond¹⁾ belemmerd had.

noot 1 Verbond tussen Engeland, de Republiek en Zweden, gesloten in 1668

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

bron 6

In de jaren vijftig maakt een Vietnamese kunstenaar in opdracht van de communistische partij van Noord-Vietnam een propagandaprent van een straatverkoper:

Vertaling:

Tekst over de lading op de fiets: "Verkoop onze eigen producten!"

De schuin gedrukte tekst die rechtsonder eindigt: "Verkoop geen luxeproducten!"

Op de producten op de fiets staat onder andere: "katoen", "rijst", "bonen", "wokpannen".

Op de dozen in het onderste gedeelte staat onder andere: "parfum", "(luxe)zeep", "glas".

Toelichting

De man linksonder houdt een hoge hoed vast met de Franse vlag en de vallende man rechts van hem draagt een hoed met de vlag van de Verenigde Staten.

bron 7

In november 1961 brengen de Amerikaanse ministers Robert McNamara van Defensie en Dean Rusk van Buitenlandse Zaken een advies uit aan president Kennedy:

De Verenigde Staten moeten zichzelf een duidelijk doel stellen en verhinderen dat Zuid-Vietnam in handen van de communisten valt. Een middel om dit te voorkomen is ervoor zorgen dat de Zuid-Vietnamese regering haar eigen oorlog tegen de guerrillastrijders kan winnen. Wij benadrukken dat de regering van Zuid-Vietnam zelf elke maatregel moet nemen die nodig is om dat doel te bereiken, in ruil voor grootschalige Amerikaanse steun op militair, economisch en politiek gebied. Tegelijkertijd moeten we onder ogen zien dat het wellicht onmogelijk is voor de Zuid-Vietnamese regering om deze oorlog te winnen, zolang de toevloed van mannen en voorraden uit Noord-Vietnam niet wordt gestopt en guerrillastrijders een betrekkelijk veilig heenkomen vinden in buurlanden. Wij moeten bereid zijn Amerikaanse troepen te sturen als dat nodig is voor een succesvolle afloop. Afhankelijk van de situatie kan het ook nodig zijn voor de Verenigde Staten om de bron van de agressie in Noord-Vietnam rechtstreeks aan te vallen.

bron 8

Fragmenten uit de briefwisseling tussen de Amerikaanse president Kennedy en president Diem van Zuid-Vietnam:

fragment A

Op 24 oktober 1962 schrijft Kennedy aan Diem:

Door de heroïsche strijd van het afgelopen jaar, de offers en het verdriet van talloze helden en door de invoering van de versterkte dorpen, die de bevolking van het platteland langdurige sociale en economische voordelen zullen opleveren, verdient Vietnam de bewondering van de hele wereld.

fragment B

Op 15 november 1962 antwoordt Diem aan Kennedy:

Ik stel het bijzonder op prijs dat u onze versterkte dorpen nadrukkelijk noemt en ze beschrijft als instellingen gericht op het spoedig bereiken van de wezenlijke doelen van ons beleid, namelijk respect voor het menselijke individu, sociale gerechtigheid en de totstandbrenging van echte democratie.

bron 9

Op 9 augustus 1964, twee dagen nadat het Amerikaanse Congres de Tonkin-resolutie heeft aangenomen, verschijnt in de Britse krant *The Observer* een prent van Abu Abraham:

Vertaling:

"Het enige wat ik probeer te doen, is het conflict te beperken tot dit kleine gebied."

Toelichting

De draak stelt China voor, de ridderfiguur rechts president Johnson.

De krul van de staart ligt op een kaart van Noord-Vietnam.

bron 10

Tijdens het Tetoffensief vindt een Vietcongstrijder in Saigon een ondergedoken zwarte Amerikaanse deserteur. Deze deserteur antwoordt op de vraag waarom hij in dienst is gegaan:

Dat is het lot van de armen in Amerika, in het bijzonder van de negers onder de huidige Amerikaanse regering. Ik kom uit Greenwood, Mississippi. We hebben daar herhaaldelijk strijd geleverd voor ons bestaansrecht, maar we kunnen geen ander werk krijgen dan op de plantages, tegen 12 dollar per week. Onze ouders snauwen ons toe: "Als jullie niet weggaan, sturen we jullie het leger in." En ook als onze ouders ons er niet heen jagen, moeten we het toch doen! Wat heeft het voor zin ons ertegen te verzetten.

Trouwens, een neger in uniform wordt meer gewaardeerd. Ik bedoel dat hij meer gewaardeerd wordt dan een neger zonder uniform, want zoals u weet zijn wij in hun leger alleen maar huurlingen voor de blanken. Ze betalen ons om andere gekleurde mensen te doden.

bron 11

In 1966 stelt een Amerikaans adviesbureau in opdracht van het Amerikaanse ministerie van Defensie een rapport op over het succes van de Vietcong. Voor het rapport worden 145 gevangengenomen Vietcongstrijders ondervraagd. Een van hen verklaart:

De Vietcongeenheden bij de bergbewoners maken gebruik van de plaatselijke dialecten om te communiceren. Ik werkte onder het Bahnar-volk¹. Om bij hen iets te bereiken, moest ik hun dialect en hun gewoonten leren. Dit is erg belangrijk, want de Vietcong ziet etnische minderheden in Zuid-Vietnam als een uiterst belangrijke factor in de strijd. De bergbewoners leveren een wezenlijke bijdrage aan de strijd. De belangrijke verbindingen van Noord- naar Zuid-Vietnam lopen door gebieden die door bergvolken worden bewoond en ook al onze kampen liggen in deze gebieden. Om die reden werd elke wandaad tegen een bergbewoner en elke vorm van discriminatie streng bestraft.

noot 1 bewoners van het centrale berggebied van Zuid-Vietnam aan de grens met Cambodja

bron 12

De Italiaanse journaliste Oriana Fallaci heeft in februari 1969 in Hanoi een interview met de Noord-Vietnamese legerleider generaal Giap:

- Giap: Bent u het ermee eens dat de Amerikanen de oorlog in het Zuiden hebben verloren?
- Oriana Fallaci: Nee, generaal, ze hebben hem niet verloren. Tenminste, nog niet. U hebt hen nog niet echt uit Vietnam weten te verdrijven. Ze zijn er nog steeds. En ze blijven er.
- Giap: U vergist zich. Ze zijn er inderdaad nog, maar hoe? Gestrand, verlamd, in afwachting van nieuwe nederlagen die ze proberen te vermijden zonder echter te weten hoe. (...) Ze zijn er nog, maar met hun handen gebonden en zonder gebruik te kunnen maken van hun militaire macht. De conferentie van Parijs is hun enige redding.
- Oriana Fallaci: Welnu, generaal, hoe lang zal de oorlog dan nog duren?
- Giap: Zolang als het nodig zal zijn: tien, vijftien, twintig, vijftig jaar. Net zolang tot we de totale overwinning behaald zullen hebben, zoals onze president Ho Chi Minh heeft gezegd. Ja! Ook wel twintig, ook wel vijftig jaar! Wij hebben geen haast, wij zijn niet bang.

bron 13

De Amerikaanse actrice Jane Fonda brengt in 1972 een bezoek aan Noord-Vietnam. Een Noord-Vietnamese fotograaf maakt een foto van haar op het moment dat zij in de buurt van Hanoi een Vietnamees liedje zingt voor de bemanning van een stuk luchtafweergeschut:

bron 14

In april 1972 rapporteert een ambtenaar van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken in een vertrouwelijk rapport aan zijn minister over de reden waarom het Noord-Vietnamese leger begonnen is aan een omvangrijk lente-offensief:

De regering in Hanoi staat momenteel onder grote druk om te bewijzen dat ze vastbesloten is en in staat is om de oorlog tot een succesvol einde te brengen. Door de levendige diplomatieke ontwikkelingen na het bezoek (van president Nixon) aan Peking vrezen de Noord-Vietnamezen dat de grote mogendheden het onderling eens zullen worden ten koste van hun land. Uit recente Noord-Vietnamese verklaringen blijkt dat Hanoi zich ervan bewust is dat zowel China als de Sovjet-Unie belangrijker zaken aan hun hoofd hebben dan wat Noord-Vietnam hoopt te bereiken. Hanoi heeft hier vermoedelijk uit geconcludeerd dat het waard is deze gok te wagen, om beide landen betrokken te houden bij het streven naar de overwinning.